

UJ KELET

ESIDO POLITIKAI NAPILAP

Romániában

Egész évre	115
Félévre	600
Negyedévre	320
Egy hónapra	110

Csehszlovákiában

Egy hónapra	Ck 40
Egyes szám	110

Szerkesztő és kiadó: **Uj Kelet**, Kolozsvár, St. Baron utca (Brassai-utca) 10.

Telefon: Szerk. és kiadóhivatal 9-77

Aranykorlátos árak: Magyarországon és vidéken 5 lej, külföldön 10 lej.

927 október 8 Péntek

Cluj-Kolozsvár * X évfolyam * 226 szám

568 Tisri 12

Börtönben a börtönügyi vezérigazgató

Nem mindennapi vádlott került ma délelőtt az ilfői törvényszék bírái elé. Nemesak magas társadalmi állása, de a hivatása miatt is fantasztikum számba megy ez a bűnper, amelynek vádlottja **Cernat** őrnagy, az ország főrabtartója, hivatalos néven a börtönügyek vezérigazgatója. Hogy a börtönügyek vezérigazgatója polemtól hogyan lehet eljutni a legközönségsőbb büncselekménnyel terheltet a vádlottak padjára, az szomorú példája annak a beteges korrump légkörnek, amely a háboru utáni időköt megfertőzte.

Cernat őrnagy még nem is olyan régen katonai főügyész volt Bukarestben. Ebben az időben szigorú puritánságáról és platói jelleméről volt híres, aki úgy csapott le a bűnre, mint a nemesis és kemény kezét súlyosan megéreztek azok, akiket valamilyen vétségben bűnösnek találtak. A földi igazságszolgáltatásnak emberbe öltöztetett szimbóluma volt Cernat őrnagy, akinek nevét megtanulták rettegni mindazok, akik a hadbíróság elé kerültek.

Es ez a kérelhetetlen szigorúsága juttatta magas pozíciójába. A zilált börtönügyek élére a kormány erőskezű embert keresett, aki rendet teremtsen a börtön-viszonyokban. Cernat a börtönügyek vezérigazgatója lett, ő intézte az ország összes börtöneinek ügyeit és tüneményesen rövid idő alatt lakója lett annak a fogháznak, amelynek ő volt legfőbb ura.

A büntető-törvénykönyvnek kevés olyan paragrafusa van, amelyben a vádirat ne találna bűnösnek az egykori vezérigazgatót. Az ügyész okmányhamisítással, csalással, milliók sikkasztásával, alantasaival való összejátszással és megvesztegetéssel vádolja az ex-vezérigazgatót, akinek legsúlyosabb bűne, hogy most együtt ül a vádlottak padján egy közönséges fegyencsel is, aki bűntársa volt.

A volt vezérigazgató büntetését ama emberek társadalmából válogatta ki, akiket egykori vezetőügyész korában, mint az állami és a társadalmi rend öre, ő különített el a tisztességes társadalomtól.

Vajjon hogyan indul el a bűn útjára az az ember, aki nemesak, hogy ismeri a büntető-törvénykönyv összes paragrafusait, a bűn természetrajzát, a törvény összes szigorú szankcióit, de épen az volt a megbízatása, hogy ezeken a paragrafusokon őrködjék és a kemény szankciókat végrehajtsa. Cernat őrnagy a bírák által kiszabott büntetések legfőbb végrehajtója volt. Ha valaki, akkor épen ő volt az, aki hivatalánál fogva a legjobban kellett volna ismerje a szabad és nem szabad fogalmát, ha valaki, ugy épen ő volt az, aki a legszentebbeknek kellett volna tartsa a törvény minden egyes betűjét, minden egyes paragrafusát. Es mint az ítéletek legfőbb végrehajtója, épen ő az, akinek lelkiismerete mélyén szent áhitattal kell adóznia a földi igazságszolgáltatásnak és meggyűnyvással szembenéznie az ítélettel.

De a legfőbb rabtartó, aki kisebb-nagyobb vétségekért ezer és ezer emberre fordította rá a börtönajtók kulcsát, nem tulságos nagy áhitattal áll bírái előtt. Eddig szó nélkül és belső meggyőződéssel hajtotta végre minden bíróság minden ítéletét, de önmagát nem adja olyan hőroszi lelkesedéssel a bírák kezébe, mint amilyen ügybuzgalommal vette át eddig az elítélt vádlottakat.

Cernat őrnagy kétségbeesetten védekezik a bírák előtt. Az ártatlan bárány szerepét ölti magára, akit politikai hajtsza juttatott a vádlottak padjára. Az egykori vezérigazgató nem átalja volt igazságügyi miniszterek nevét meg-

hurcolni, hogy önmagát tisztázza a súlyos vádpontok alól. A tárgyalást a törvényszék elhalasztotta, ítéletre csak hetek múlva kerülhet a sor, de ez az ítélet nem lehet kétséges, hiszen

ha minden embernek is meg lehet bocsátani, ha büncselekményt követ el, a börtönügyek vezérigazgatója volna az egyetlen, akinek számára enyhítő körülményt találni nem lehet.

Nagykiterjedésű új vasérc és kőszéntelepeket fedeztek fel Romániában

Bányászati és földgazdálkodási igazgatóságot állítanak fel Erdély részére Kolozsváron

(Bucaresti-Bukarest, október 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mrazek iparügyi miniszter kezdeményezésére a földtani intézet tudományos kutatásokat kezdett az ország különböző helyein vasérctelepek felfedezésére, amelyekből fémköszövet lehessen előállítani. Hir szerint a kutatási munkálatok meglepő eredményre vezettek, amennyiben a geológiai intézet mérnökei hatalmas kiterjedésű szén- és vasérctelepekre bukkantak. Azt, hogy az új telepek hol vannak és milyen kiterjedésűek, a munkálatok befejezéséig titokban tartják.

Ezzel kapcsolatosan közölhetjük, hogy Mrazek miniszter elhatározta a bányaközigazgatás lényeges átszervezését. A decentralizációs jellegű átszervezés folyamán légy kerül a bányagazgató-

ságot állítanak fel és pedig egyet a petróleum-termelés részére Ploestiben, vagy Bukarestben, egyet a régáti márvány- és kőbányák részére Koustancában, míg az erdélyi bányászati részére egy igazgatóságot Kolozsváron és ugyanitt fog működni a földgázügyek igazgatósága is.

A kolozsvári bányagazgatóság élére **Lázár Vasile** mérnököt nevezték ki, aki valamikor a Sonametan (Nemzeti Földgáz-társaság) műszaki vezetője volt és már akkor ásatásokat kezdett Kolozsvár környékén földgáz után, majd a földgázvidék legnagyobb nehézipari vállalatának lett a földgázszakértője és ebben a minőségben nagyrésze van a Sonametan sérelmes árpolitikája elleni küzdelemben.

A gyulafehérvári gyűlés alkalmából fogantatosítandó rendszabályok hívták össze Kolozsvárra a prefektusokat?

Tatarescu és Cipaianu miniszterek nyilatkoznak az Uj Keletnek

(Cluj-Kolozsvár, október 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap iktatták be a kolozsvári királyi táblán **Dan Partout**, Kolozsmegye új prefektusát.

Az új prefektus beiktatásával egyidejűleg a Kolozsvárra érkezett **Tatarescu, Lepadatu és Cipaianu** miniszterek megbeszéléseket folytattak a táviratilag Kolozsvárra hívott északerdélyi prefektusokkal és magasarangu rendőrisztekkel.

Tatarescu miniszter délben magához hívatta **Crenian** rendőrprefektust és tudatta vele, hogy a temesvári rendőrprefektusi székbe delegáltak ideiglenes megbízatással.

Kolozsvár új rendőrprefektusa **Statescu** csendőrezredes is jelen volt a miniszteri audiencián.

Statescu prefektus az audiencia előtt beszélgetett a jelenlévő újságírókkal és kijelentette, hogy a kolozsvári rendőrség mellé rendelt csendőrzászlóalj és az ő parancsnoksága alá kerül.

Crenian rendőrprefektus után **Davidoglu** csendőrtábornokot és **Papp Danila** hadtestparancsnokot fogadta Tatarescu miniszter.

Az audienciák után törént meg a miniszterek és a prefektusok értekezlete, mely több **Olaszkei** politikai véleménye szerint a gyulafehérvári nemzeti parasztpárti nagygyűlés alkalmából fogantatosítandó rendszabályokat volt hivatala leszögezni. A prefektusi értekezlet alig két óraker ért véget.

Tatarescu miniszter csak délután négy óraker fogadta a sajtó képviselőit, akiknek a délelőtti anktéről tett nyilatkozatot. A miniszter kijelentette, hogy az északerdélyi prefektusokat csupán egy közigazgatási ankté megtartása végett rendelte Kolozsvárra, Erdély gazdasági helyzetének tanulmányozása céljából. A prefektusoknak adott utasításai körül különösen azt emelte ki a miniszter, mely a megyék lakosságával való sűrű érintkezésére vonatkozta.

— Erre azért van szükség — mondta a miniszter — mivel a panaszokat gyorsan és

közvetlenül csak így lehet elintézni.

— A prefektusoknak bizonyos közigazgatási reformoknak a bevezetésére adtam utasítást.

Tatarescu miniszter ezután felemlitette, hogy legközelebb Nagyszébenben fog hasonló értekezletet tartani Délerdély prefektusival.

Végül is a rendőrség és sziguranca tisztikarában történő áthelyezésekről beszélt a miniszter.

— A sziguranca és a rendőrség tisztviselőinek képzettségét a jövőben két bizottság fogja fölülvizsálni, hogy az előképzettségükről alaposan meggyőződhesünk, mivel a kormány nagy súlyt fektet arra, hogy az állambiztonsági szervek a legmagasabb nivót érjék el.

Tatarescu miniszter után **Cipaianu** földmivelésügyi államtitkár nyilatkozott a sajtónak a kormány módvidéki segélyakcióról. A miniszter kijelentette, hogy a mócek felségélyezése érdekében a kormány eddig is minden lehető megtett és hogy a miniszterek jelenlegi útjának is legfontosabb célja tulajdonképpen ez a segélyakció.

Cipaianu miniszter ezután a földreformmal kapcsolatos kisasjátítások reviziójáról nyilatkozott.

— Nem lesz általános revizió — mondja a miniszter — hanem a földkiosztások körüli szabálytalanságoknak fogjuk megejteni az alapos revizióját. Mindenki meg fogja kapni a törvény által előirt részt. Azoktól pedig, akik a törvény által előirt földterületnél többet kaptak, a revizió után a többletet visszaveszik.

A miniszterek ezután a liberális pártklubba mentek, ahol a kolozsmegyei pártvezetőség értekezletet tartott.

Tatarescu miniszter még az éj folyamán folyamán visszautazott Bukarestbe.

Lepadatu és Cipaianu miniszterek ma reggel Bánffyhungyadra utaztak.

7 október 6.

ESZE

AZ

bérlet 9 szám A.

bérlet 9 szám B.

(Szilágyi Berta lépésével. Nagyon

rikán. (Operette let 7 szám. Soro-

Kolbay Hdikóval.

(5-ödször. Rendes

ában. (Operette, Sorozat 53.)

or. Napibérlet 10

ményei

as sikere fokozó-

eken ss vasárnap

en a héten Poór

erenzel, Kemény

l Hoykóval, Lan-

ajabb operettslá-

kitünő Emőd Tak

ak Fedák szerepét.

Leövey, Kiss Ma-

resza Amerikában

Szinházban és va-

n. Az új operettet

József dirigálja a

szencziója lesz

gyi Berta lép fel

Poór Lili, Hoykó,

pok

aphatók az

Reg. Ferd. No 8.

Vesselőnyi - ucca)

ilyet óhajjt,

nal megkap-

rály J.

ér 15. szám

g, halál

..... 190 lei

..... 135 lei

..... 150 lei

m törté-

..... 265 lei

GE - Cluj

készülék

pengék

atlanok

lei 2. szám

A „lehanyatló nap“

Élet forrása, érlelő, fényes nap, mely egyre áppadobb arcualattal végzed az ég azurra mázolt chausseján napi sétádat, ezuttal nem rólad van szó. A költőnek nem jutnak eszébe gálans rimek bágyadó ősi fényed megéneklésére, inkább a közeledő télre gondol, mely megszaportja gondjait és csekély jóvedelméből a fakereskedők kasszáját igyekszik megnövelni.

Sztárok, politikai fenomének, divatos maitressek és egyéb favoritok napjáról sem esik szó ezuttal, hadd ragyogjanak, amíg ragyoghatnak, azután ugyanis a jól megérdemelt feledés tengerébe hanyatlanak ők, ahogyan egy mult századbeli költő mondaná.

A lehanyatló nap ezuttal Tunney ur, mélyen tisztelt publikum, az amerikai félisten, akinek lábaira és ökleire, születése percében az istenek mosolya eshetett, mosoly, mely egyben könnyek forrásává is lett, könnyeké, melyek Dempsey szeméből serkedtek ki, mikor Tunney úgy rugta hasba, hogy százezrek szive dobbant meg a gyönyörűségtől, a valódi nap megállott az égen a csodálkozástól és a csillagok aznap este elhalasztották égi randevuikat, hogy Tunney kopasz fejére ejthessék fényteli glóriákat

Tunney bebizonyította — és e bizonyáshoz egész Amerika tapsolt, őrzöngött, sirt és ujjongott, — hogy a hasbarugás Napoleonja, a boxolás Nobel-díjának jogos várományosa, a fizikai erő Baalja, aki dicőségének kohójában élő embertesteket hamvaszt el, hiszen győzelme napján egyszerre nyolc ember halt hősi halált szívzselhűdés következtében, a Sing-Sing fegyház halálraítélteji számára pedig elhalasztották a menetrendszerű indulást az örökkévalóság kontinense felé, csak hogy elvihessék a tulsó partokra a hirt: a nagy Tunney győzött, Dempsey hasba rugva távozott el az arénából.

Tunney, igenis, ne szerénykedjünk a szimbolumokkal, Amerika egére pohos napként szökkent fel és bevilágította a Broadway sötétben tedpedő lelkét, elűzte az istenadta nép szívéből az unalom pókját, megállást parancsolt a zsvajznak; fénye valódi amerikai fény lett: bevilágított a mindenható és egyedül üdvözítő bugyellárisok mélyére és kiesalta onnan a maga szerény kis millióit.

Ugy látszik, ez volt a Tunney végzete. Mondva vagyon, hogy a fák nem nőnek az égig, minek következtében nincs olyan klasszikus poton vagy hasbarugás, amelynél külön ne akadna, különösen akkor, ha ezekért milliókat lehet bezsebelni, valódi, jó dollárokbán.

Danton, amikor a vérpadra cipelték, ezt kiáltotta: „Ropespierre követni fogsz!“ És Robespierre követte őt. Dempsey, amikor a történelmi jelentőségű hasbarugást kapta Tunneytől, valószínűleg nem moudotta, hogy „Tunney követni fogsz“, de — a jelek szerint — gondolta. És Tunney ime követi Dempseyt. Követi, mert mint hiteles forrásból jelentik, Tunney, az amerikai emberiség napja, alig párheti ragyogás után elkezdte hanyatlását, hogy a box- és hasbarugás egén új fényforrásnak engedje át a teret. Henneynek hívják az új csillagot, aki máris megmutatta, hogy bírja szusszal és csak alkalomra les — ami nem késhet sokáig, — hogy Tunneyt letaszítsa a magas firmamentumról, ahova egy fenomenális hasrugás emelte.

Az embert e hírek olvastán a görög mithológia hangulatának bája lengi körül, az „istenek harcának“ fejezete elevenedik meg lelki szemünk előtt, akik a klasszikus világban az olimpuson szórakoztatták egymást box-matchekkel, igaz, hogy jóval exkluzívabb körben. Dehát az istenek, legalább is a görög mithológia istenei sohasem voltak hivei a demokráciának, mely kimondottan emberi találmány, minélfogva teljesen nélküli is az isteni elemmentumokat.

Bizonyos, hogy Tunney napjának hanyatlását, a magas emberiség nem fogja minden szomorúság nélkül tudomásul venni, legalább is Amerikában nem. Az ember konzervatív természetű alapjában véve, „Gewohnheitstier“, — ahogyan a német szólásmondás tartja, hiszen Dempsey fényének lehanyatlása is valóságos nemzeti gyászt eredményezett az amerikai hasbarugás pártjának konzervatív szárnyán. De Dempsey napja legalább elérkezett a zenitre, pár éven keresztül beragyogta a sziveket, termékenyítőleg hatott a fantáziákra, ambíciókat és bicepszeket növelt, duzzasztott nagyra, — s ó jaj, mily szörnyű igaztalanság! — Tunney napjának le kell hanyatlania anélkül, hogy szent hivatását betölthette volna!

Ez megrendítő. Megrendítő annak ellenére, hogy a naphanyatlásoknak valóságos konjunkturája köszöntött reánk. Hanyatlásnak indult a valódi, nem

szimbolikus értelemben vett nap (az idő már öszre jár) hanyatlak kulturánk napja, hanyatlott a házasági statisztika, hanyatlott a születések száma, hanyatlott (Tunney mintájára) a Népszövetség, hanyatlak az irodalom és a művészet, a jószág, becsületesség, öröm és igazság napja, egyedül a nyomorúság az, mely fokozódó tendenciát mutat.

Mindaz azonban mit jelent a Tunney napjának hanyatlásához képest! Hiszen mindaz, amit az ugynevezett szellem termelt a földön, merőben efemer értékű valami, bugyborék a végtelen óceán tetején, melyen új páncélhajók boxolják a hullámokat. Nincs mit szánakozni hanyatlásukon: sohasem jelentettek sokat az emberiség rémekkel teli történelmében. De Tunney. Az más. Az ő napjának hanyatlása az emberi szivekre rág, megremegtet az izomzatok falát, mert Tunney: az Erő, a szent Brutalitás, a kivont, esszenciált emberi lényeg. Amerika lelke.

Tunney napjának hanyatlása: tragédia és szinte katasztrófává nő ki magát, ha az elhomályosuló égen már ott nem derengene az új fényesség:

Henney! Henney, a jövő reménysége. A fényforrás. Szívek, vigasztalódjatok meg: ha Tunney napja le is hanyatlak, jön az új csillag, mely majdan vezérelni fog bennünket az örök sötétségben.

Hogy is mondják? Meghalt a király, éljen a király! Éljen az új nap, éljen Henney!

Salamon László

Az ókirályságban a nagy szélvész miatt lezuhan egy katonai repülőgép

Uderciu őrmester, a gép pilótája szörnyethalt

(Bukaresti-Bukarest, okt. 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma reggel Tancabesti községnél Páris közelében egy katonai Spad-aeroplán heves szél következtében szárnytörést szenvedett és lezuhan.

A pilótát, Uderciu repülőőrmezt 200 méter távolságban találták meg a gép romjaitól holtan. Uderciuval egyidejűleg egy másik katonai repülőgép is felszállt a piperai aerodromban, de ez a nagy szél miatt idejekorán visszatért.

A tancabestii repülőgép-szerencsétlenséggel kapcsolatban az Aderul úgy értesül, hogy a gépen 3 utas volt, de nem tudni, hogy ezeknek ejtőernyővel sikerült-e megmenekülniök. A piperai aerodromban semmit sem tudnak az utasok nevééről és sorsáról.

Valószínű azonban, hogy a lap ez információja téves és csak az őrmester ült a gépen.

Uj Dreyfus raboskodik ártatlanul az Ördög-szigeten

Schwarz Alfonz elzászi német állampolgárt deportálásra ítélték, mert a világháboruban a franciák ellen harcolt

(Páris, október 7. Az Uj Kelet tudósítójától) Zola Emil halálának huszonötödik évfordulóján a baloldali lapok sokat irnak egy Alfonz Schwarz nevű elzászi emberről, aki ártatlanul szenved az Ördög-szigeten, akárcsak annakidején Dreyfus kapitány, akinek az ártatlanságát az elhunyt nagy francia író verekedte ki tollával. Schwarzot a francia hadbíróóság még 1921-ben hazaárulásért deportálásra ítélte és azóta szenved a borzalmas szigeten. Schwarz Korzika szigetén született, apja azonban elzászi volt. A frankfurti béke következtében úgy ő, mint apja automatikusan német állampolgárok lettek, miután nem optáltak francia állampolgárságot. A francia hadbíróóság azonban arra az álláspontra helyezkedett, hogy Schwarz Alfonz apja hosszú franciaországi tartózkodása következtében francia honosságot nyert és így fia is még mindig francia állampolgárnak tekintendő. Schwarz dacára ennek, a háború alatt mégis a német hadseregben küzdött a szövetségesek ellen és a békekötés után hazaárulás vádjával a vádlottak padjára került.

Schwarz teljesen ártatlanul került a törvénytörés elé, mert ő már gyermekkorától kezdve német nevelésben részesült, az akkor még Németországhoz tartozó Elzászban élt és a háború kitörésekor, mint minden elzászit, őt is besorozták a német hadseregbe. A leszerelés után visszatért régi lakóhelyére: Elzászba, amely a versaillesi béke értelmében Franciaországnak jutott és itt felelnie kellett azért a

bűnéért, hogy felsőbb parancsra harcolt Franciaország ellen. Volt katonatársai egy ízben már nyílt levelet intéztek Painlevé hadügyminiszterhez, amelyben felhívták a figyelmét erre a kézzelfogható igazságtalanságra és kérték, hogy eszközöljön ki kegyelmet a szerencsétlen ember részére, aki már hatodik éve raboskodik a borzalmas szigeten, aki nem tett mást, mint német alattvaló létére felsőbb parancsra német hadseregben harcolt az ellenség ellen.

Schwarz Alfonz apját — írják a felebebezésben a volt bajtársak — annak idején kitasították Franciaországból. Ha jó francia lett volna, bizonyára nem éltek volna vele szemben ezzel a fegyverrel. Miért ragaszkodtak mégis a holt betűhöz és miért kell a német fiúnak bűnhődni azért, mert az apja németté vált. Hiszen a franciák maguk utasították ki az apát, mert németnek tekintették, tehát kézenfekvő, hogy a fiu nem lehet francia.

A bajtársak nyílt levele nem maradt hatás nélkül. Ugy a francia, mint a német sajtó behatóan foglalkozik az esettel és követeli Alfonz Schwarz szabadonbocsátását minél előbb, mert az Ördög-sziget gyilkos klímája teljesen aláásta egészségét. A külföldi sajtó is mindig erősebben követeli a per revízióját és lehetséges, hogy a francia hadügyminisztérium a közvélemény nyomása alatt kiszabadítja az Ördög-szigeten ártatlanul raboskodó németet, akit a békekötés után három évvel ítélték el olyan súlyosan a környözeten francia hadbírók.

MAGYAR SZINHÁZ

Szombaton, vasárnap és hétfőn
OPERETTE UJDONSÁG:

BORCSA AMERIKÁBAN

Baldwin kérdése

A konzervatív

(London, nap zajlott le szusa, amelyeket tartott reformjáról. passzus volt, a ret, hogy végvativ párthoz vele szemben.

Baldwinna óriási feltűnés hogy a „Daly szolni Baldwin

love

Párisból még akkor is ton utazik. gyorsra futó vüli benne, tott be vele Megkérdelem Mikor megtet, már ind Van idem b gam alapos viztel alapos dosan megsz lehetséges) é a vonatom d kat még lát jesen gördül és zavarral k tam a távole vállat vontak

(Beleny

A forgalm rencesére von legközelebbi várjon meg mindezzel re a legközelebb legnagyobb szankodtam, így történt. mam megté amelynek ha sóvárgó szer ablakából. V France aforiz

Legnagyobb

Tr

kitűnő h gyobb szal márká v kapható feltétel t

Baldwin a konzervatív párt kongresszusán kérdési intézett Rothermerehez, hogy tulajdonképpen milyen párthoz tartozik?

A konzervatív párti szakítani akar Lloyd Georgeval. Rothermere a „Daily Mail”-ban válaszol Baldwinnak

(London, okt. 7.) Cardiff angliai városban tegnap zajlott le az angol konzervatív párt kongresszusa, amelyen Baldwin miniszterelnök nagy beszédet tartott a gazdasági helyzetéről és a felsőház reformjáról. A beszéd legérdekesebb része az a passzus volt, amelyben Baldwin felszólította Rothermere-t, hogy végre szögezze le félreérthetetlenül a konzervatív párthoz való viszonyát, Lloyd Georgeval és vele szemben.

Baldwinnak ez a kijelentése az angol sajtóban óriási feltűnést keltett és Rothermere bejelentette, hogy a „Daily Mail” holnapi számában fog válaszolni Baldwin kérdésére.

(London, okt. 7.) Az angol sajtó ma közzétette azokat a kérdéseket, amelyeket Baldwin Rothermerehez intézett. A kérdések pontosan a következők voltak: Tagja-e Rothermere a vezetésem alatt álló konzervatív pártnak, vagy olyan konzervatív párthoz szegődött, amely másnak vezetése alatt áll? 2. Talán olyan konzervatív párti Rothermere, aki már Lloyd George vezetésé alá helyezkedett?

Különösen ez az utóbbi kérdés figyelemreméltó, mivel azt jelenti, hogy a konzervatív párt Lloyd George agitációjának sikerére való tekintettel, teljesen szakítani akar Lloyd Georgeval, akivel a háború utáni években koalícióra lépett.

A salzburgi püspökök lovaglóiskolájában, ahol most Reinhardt színháza van

Párisból Salzburgig kinő az ember szakállja, még akkor is, ha a leggyorsabb expressz-vonaton utazik. Az én pénzem már csak egyszerű gyorsra futotta s így nincsen semmi rendkívüli benne, hogy bántóan szurós szakállal futott be velem a vonat a salzburgi pályaudvarra. Megkértem a kalauzt, hány percet állunk. Mikor megtudom, hogy több, mint husz percet, már indulok is a pályaudvari borbély felé. Van időm böven, gondolom, rendbehozom magam alaposan. A mosdószobában jó langyos vízzel alaposan megmosakszom, a borbély gondosan megszépit (már amennyire ez egyáltalán lehetséges) és mire ismét a peronra lépek, — a vonatom csakugyan elment. Az utolsó kocsi-kat még láttam, amint lassan és méltóságteljesen gördültek ki látóhatáromból. A meglepett és zavarral küzdő ember bárgyúságával bámultam a távolodó vonat után, aztán egykedvűen vállalt vontam. Ezen már segíteni nem lehet.

(Belenyugszom a megváltoztathatatlanba.)

A forgalmi irodában telefonáltattam a szerencsére vonaton maradt utitársamnak, hogy a legközelebbi vonattal utanamegyek és Bécsben várjon meg a cókmojkaimmal együtt. Mikor mindezzel rendben voltam és megtudtam, hogy a legközelebbi vonat négy óra múlva indul, legnagyobb csodálkozásomra már nem is bosszankodtam, sőt titokban örültem neki, hogy így történt. Ki tudja, mikor lett volna alkalom megtekinteni ezt a gyönyörű várost, amelynek hatalmas várát már odautazásomkor sóvárgó szemekkel néztem a tovarohanó vonat ablakából. Végső megnyugtatómra, Anatole France aforizmáját akartam idézni, amely sze-

rint: „A véletlen végeredményben: Isten”, de aztán szerényen, az egyszerű talmudi mondással tértem napirendre a dolog fölött: „Gam zu lötová”. Bizonyára így van jól.

(A Festspielhaus felé.)

Könnyű lélekkel léptem ki a pályaudvar előtti napsütötte térségre. A kisvárosok ünnepi csöndje feküdt a régi utcákra és tereken. Lassan sétáltam be a városba és a szembejövőkől kértem utbaigazítást, hogyan jutok el Reinhardt színházához, a híres salzburgi Festspielhaus-hoz. Ugyan mi érdekelhetne jobban Salzburgban egy magamfajta kóbor idegent, mint a modern színművészetnek ez az újszerű, rövid fennállása óta is világhírűvé vált temploma. Tizenötperces séta után elérkezem a különös épülethez. Egyszerű emeletes ház, amelyen a régi és új építészeti stílus figyelemreméltó harmoniában olvad össze. Csak a hatalmas nyolc méter széles márványbejárat mutatja, hogy az épület a művészetnek van szentelve.

A színház irodájában a kisasszony sajnálkozva fogad:

— Jaj uram, Ön elkésett. Reinhardt ur színháza már nem játszik. Az ünnepi játékok a múlt hónapban véget értek. Igazán sajnálhatja. Az idén kétszáz ezer idegen nézte végig ezeket az előadásokat.

Megnyugtatom, hogy a csapás nem ér váratlanul, mert az újságokból tudom, hogy Reinhardt ur nem játszik már Salzburgban. Csak a színházat szeretném megnézni.

— Hogyne, azt lehet. A belépti díj egy schilling. Ezért kísérőt is kap.

(A kísérő is sajnálkozik)

Lefizettem a schillinget és megkaptam a kísérőt egy igen derék és bőbeszédű fiatalember személyében. Ő is a sajnálkozással kezdte.

— Uram, aki nem látta a Reinhardt ur társulatát itt játszani, az nem tudja, mi a színház. Én csak egy egyszerű kísérő vagyok, de annyit mondhatok, hogy ez a legmagasabb művészet, amit elképzelni lehet. Sajnálhatja, hogy ilyen későn jött.

Igen, ezt már sokan mondták nekem, emlékszem, már az iskolában mondták. Hogy mindenütt lekések. (A vonatról is lekéstem.) Megígérem a fiatalembernek, hogy jövőre korábban fogok jönni.

Belépünk a hatalmas freskókkal diszitett foyerba.

— Mielőtt még a tulajdonképeni színházat megmutatnám Önnek — kezdte kísérőm — el kell mondanom egyet-mást erről az épületről és annak területéről. Ezt a házat boldog emlékeztető Leonhard püspök építtette a tizenhatodik század közepe táján. Az udvaron, ott ahol azokat a sziklába vésett emeletes árkádokat látja, volt a salzburgi püspökök nyári lovaglóiskolája. A tizenhetedik század végefelé Guidobald püspök felépíttette a téli lovaglóiskolát, amely ennek az épületnek jobbszárnyát alkotja.

— Ezt a püspöki lovaglóiskolát választotta ki

Reinhardt, színháza számára. Természetesen nagy átalakításokat és újjáépítéseket kellett végezni. Nagyobb munka volt ez, mintha egészen új színházat építenek volna. És tudja mennyi idő alatt készült el az egész? Alig 80 nap alatt. Reinhardt ur fejében megszületett a gondolat s attól a perctől kezdve nem volt nyugta. A tervet Clemens Holzmeister építőművész készítette Reinhardtal együtt. Lázás munka volt ez. Szinte a földből nőtt ki rövid napok alatt ez a színház s a roskadozó püspöki lovaglóiskolára ma már rá sem lehet ismerni. Tavasszal kezdődött meg az építkezés és nyáron már itt játszott Reinhardt társulata.

(300 négyzetméter freskó)

— Ennek az előcsarnoknak freskóit Anton Feistauer készítette. Mint látja, a freskókon több, mint 200 életnagyságu alak van elhelyezve. És több, mint 300 négyzetméternyi terület van befestve. Ezek a képek 60 nap alatt készültek el. Ugye nem látszik meg rajtuk a gyors munka?

Valóban, a képek művészi hatása semmi kívánni valót sem hagy hátra. Különböző színházi és művészettörténeti jeleneteket ábrázolnak. Az egyik falon a salzburgi zartományfőnök, amint átadja a megbízást az építészeknek a színház felépítésére. Mögöttük óriásivá magasodnak a színház építésénél foglalatostkodó munkások.

Az ugynevezett városi termen keresztül, amelyet egy 52 méter hosszú tető-freskó díszít, kijutunk az udvarra, az egykori nyári lovaglóiskolába. Szép időben itt most mozielőadásokat tartanak. Monumentális hatásuk a hatalmas sziklafalba bevéssett kőarkádok, amelyek egykor páholyokul szolgáltak lovagi tornák nemzeti nézőközönsége számára. Innen az udvarról rövid folyosón keresztül jutunk be a tulajdonképeni színházterembe.

(A színház)

A hatalmas termen minden művészi átépítés ellenére is meglátszik, hogy eredetileg nem színháznak épült és hogy valamikor lovaglóiskola volt. Hosszu, szokatlanul magas terem, amelynek sivárságán még a különböző kiszögelek és pazar gobelinek sem sokat enyhítenek. Maga a színpad rendkívül egyszerű és szokatlan. A színpad mélyén egy 21 méter magas gótikus ívben végződő kapu van és mögötte szürke fal, amely — mint kísérőm mondja — esti világításnál bámulatosan adja vissza a csillogós ég illúzióját. Soha diszleteket nem alkalmaznak ezen a színpadon, mert Reinhardt csak fényeffektusokkal dolgozik. A színpad merevei mindenestre impozánsak. Szélessége 32 méter s a mélysége 25 méter.

Kísérőm ezután az előadásokról beszélt, amelyeket itt tartanak és szavaiban önkéntelenül is ott izzik a lelkesedés tüze. Pedig hány-szor mondhatta már el ugyanezt. Igazi rajongója a Reinhardt rendezésnek.

(A dóm és a vár)

Az órára nézek, majdnem két órát töltöttem itt. Sietnem kell, ha még látni akarom a salzburgi várat. Előbb azonban meg kell tekinteni a híres salzburgi dómot, amelyben a művész-barát Guidobaldus püspök sirja van és főként a dóm-teret, ahol először játszotta Reinhardt társulata nyitott színpadon a „Jedermann”-t.

|| Ezután gyorsan fel siklóvasuton az ezeréves salzburgi várba, amely 150 méter magasságban emelkedik a város fölé. Ezeknek a salzburgi püspököknek igazán nem volt rossz izlésük. A vár terraszáról csodás panorama nyílik a városra és az egész völgyre. A püspökök a lábuk alatt érezhették az egész világot — és érezték is. Ez a gigászi köröngeteg, ezek a hatalmas bástyák és tornyok, amelyek ezer esztendő viharával küzdöttek meg, monumentalitásban az egyiptomi piramisokra emlékeztetnek. De hol vannak már a Faraók?

A salzburgi püspökök is lekerültek a völgybe. A várba pedig az új hatalmasság költözött. Jelenleg a hatodik osztrák tüzérbrigád lakik benne.

Marton Ernő

Heut ist die Käte...

a legújabb világsláger. Minden cigány nyuzza. Kottája 36 lei. Mindenütt kapható.

ERETEZÉS
IER
RAKTAR

ménysége. A fény-
meg: ha Tunney
csillag, mely maj-
örök sötétségben.
a király, éljen a
Tunney!

Salamon László

miatti
ép

cséltlenséggel kap-
súl, hogy a gépen
y ezeknek ejtér-
t. A piperei aerod-
utasok nevével és
ap ez információja
gépén.

geten
téltek,

ra harcolt Fran-
rsai egy izben
ainlévé hadügy-
ák a figyelmét
anságra és kér-
lmet a szeren-
hatodik éve ra-
ki nem tett mást,
elsőbb parancsra
ellenség ellen.
— írják a feleb-
nnak idején ki-
a jó francia lett
na vele szemben
zkodtak mégis a
met fiúnak bün-
tté vált. Hiszen
i az apát, mert
ezenfekvő, hogy

a maradt hatás
német sajtó be-
követeli Alfonz
él előbb, mert
teljesen aláasta
mindig erélye-
és lehetséges,
érium a közvé-
ditja az Ördög-
émetet, akit a
téltek el olyan
hadbírák.

AN

Mottó:
**Zongoravétel
bizalom dolga**

Legnagyobb garancia erre az 58 év óta
fennálló

Triska I. cég

kitűnő hiruve, mint egyetlen és legna-
gyobb szaküzlet Erdélyben. — Förster világ-
márka vezérképviselője. — Zongorák
kaphatók hosszabb részletfizetési
feltétel mellett is. Cluj, Str. Saguna 14.
Telefonszám 4-19.

A pótérettségi vizsgák eredménye katasztrófálisabb az összes eddigi eredményeknél

(Cluj-Kolozsvár, október 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A pótérettségi vizsgálatok eddig ismert eredménye minden képzeletet felülmúl. Nemcsak az érdekelt diákok és az érdekelt szülők, de az egész romániai közvélemény megdöbben a feltűnően szigorú vizsgáztatásokon.

Bogdan Duica a kolozsvári egyetem rektora, a Kolozsváron működő egyik vizsgáztató bizottság elnöke cikket írt a „Natiunea”-ban, amelyben a kisebbségi tanulók rossz előmenetelére hárítja a felelősséget. Bogdan Duica konklúzióinak azonban téves a kiinduló pontjuk, mert a katasztrófális eredmény egyformán

sújtja a román és nem román tanulókat és a román közvélemény ép úgy elítéli a baccalaureatusi rendszert, mint a kisebbségi közvélemény.

A pótérettségi vizsgák eredményeiről egyébként a Rador távirati iroda az alábbi jelentést adta ki:

A pótérettségi vizsgálatok eddig beérkezett eredménye szerint a bukások száma nagyobb, mint valaha. Brassóban 138 közül csak 69, Konstancában 95 közül 52, Romanban 111 közül 45, Bacauban 97 közül 32, Ploestiben 181 közül 60, Pitestiben 151 közül 105 tanuló ment át a baccalaureatusi vizsgán.

A francia külügyminisztériumban utolsót simitanak a jegyzéken, melyben a szovjettől Rakovszki visszahívását kéri

Páris, október 7. A „Matin” értesülése szerint Herbet, Franciaország moszkvai követe kormányától határozott utasítást kapott arra, hogy közölje ismételt Csicserinnek, a szovjet külügyi népbiztosával, hogy Franciaország nem hajlandó tovább tárgyalni Rakovszkival. Miért is a folyamatban lévő orosz-francia tárgyalások érdekében Csicserin haladéktalanul rendelje vissza Rakovszkit. A „Petit Parisien” szerint a francia külügyminisztériumban utolsót simitanak azon a jegyzéken, melyet Herbet Csicserinnek fog átnyújtani, javasolva az orosz kormánynak Rakovszki visszahívását. A jegyzék meggyőző érveket igyekszik felsorakoztatni a visszahívás szükségessége mellett és hangsúlyozza, hogy Franciaország és Oroszország között a normális viszony fentartása feltétlenül megköveteli Rakovszki visszahívását.

Egy jugoszláv tábornok meggyilkolása miatt Jugoszlávia elzárta a bolgár-szerb határt

Súlyos konfliktus Bulgária és Jugoszlávia között a komitácisk terrorja miatt

(Belgrád, október 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A bolgár komitácisk működése már számos konfliktust eredményezett Bulgária és Jugoszlávia, sőt a többi balkánállamok között is. Mindaddig azonban, amíg a komitácisk nem vetemedtek magasrangú személyek meggyilkolására, a különböző balkáni kormányok beérték tiltakozásokkal. Most azonban olyan súlyos konfliktust idézett fel a bolgár komitácisk működése Jugoszlávia és Bulgária között, mely máris egészen komoly természetű retorziókra vezetett a jugoszláv kormány részéről.

Tegnapelőtt az Istip nevű bolgár-szerb határvároskában megölték Kovacsevics jugoszláv dandárparancsnokot. Belgrádban ez a hír rendkívül izgatottságot okozott, a sajtó valósággal háborura izgat Bulgária ellen, melynek hatása alatt a minisztertanács elrendelte, hogy a jugoszláv-bolgár határt zárják le, amelyen keresztül így egyetlen bolgár alattvaló sem léphet Jugoszlávia területére. Egyidejűleg Jugoszlávia szófiai követe jegyzéket nyújtott át a bolgár kormánynak, amelyben legerélyesebben követeli a macedon forradalmi szervezetek feloszlását és közli, hogy az esettel kapcsolatban a Népszövetség tanácsához panaszt küldött a

bolgár kormány rosszakarata, vagy gyengesége ellen.

A merénylettel kapcsolatban jugoszláv politikai körökben mind általánosabb lesz az a vélemény, hogy az ügy még súlyos nemzetközi komplikációkhoz vezethet.

Bulgária belgrádi követe tegnap megjelent Marinkovics jugoszláv külügyminiszternél, akivel egyidejűleg Dard francia és Kennard angol követ is megjelent a kihallgatáson.

A jugoszláv kormány rendeletére Istipet katonasággal zárták körül. A Kovacsevics tábornok ellen merényletet elkövető komitácisk közül kettőt sikerült elfogni, a harmadik azonban elmenekült. A merénylet színhelyén egy bombát találtak, amellyel a tábornok házáat akarták felrobbantani.

A jugoszláv sajtó véleménye szerint ezt az újabb gyilkosságot is a Protogerov bolgár tábornok vezetése alatt álló forradalmi szervezet tagjai rendezték s ennek ellenére a szófiai kormány semmit sem tett a tábornok letartóztatása érdekében.

Újabb jelentések szerint a belgrádi „Politika” című lap arról értesül, hogy Jugoszlávia szófiai követe ma délelőtt közölni fogja Liapcsev bolgár miniszterelnökkel mindazon követeléseket, amelyeket a jugoszláv minisztertanács tegnapi ülésén elhatározott Bulgária ellen. A jugoszláv követ egyúttal bejelenti a bolgár kormánynak, hogy a jugoszláv kormány el van tökélve szófiai követének visszahívására, amennyiben a bolgár kormány nem akadályozza meg, hogy a komitácisk jugoszláv területre behatolhassanak.

A „Samouprava” című hivatalos belgrádi lap ma vezércikkben hangsúlyozza, hogy elérkezett az utolsó óra arra, hogy a bolgár kormány felismerje a helyzet reá nézve veszedelmes jelentőségét. Jugoszlávia békeszerető nép, ami azonban korántsem egyértelmű azzal, hogy erőtlenség és gyenge volna és vég nélkül tűrné az egyre gyakrabban megisméltendő merényleteket.

Moravetz - Timisoara

az ország kottaközpontja, gyors és pontos szállítás, legolcsóbb árai közismertek. Jegyzékek ingyen.

Világmarkás zongorák

engros árban részletre is, — 5 évi jótállással
Sternberg -- Oradea
Regele Ferdinand 14.

1 öl tűzifa 950 L.

II. oszt. hasábos 4 m³ tüzelésre kitűnően alkalmas. Házhozszállítva.
II. oszt. bükk és tölgy felaprítva, házhozszállítva 100 kgr.-ként 79 lei. — I. oszt. bükk hasáb és hántottfa ugy aprított, mint öles tételekben a legolcsóbb napi árban kapható Krausz Viktor, Str. Chinteu 1-3. Telef. 423

TUNGSRAM RÁDIOCSŐ

A LEGTÖKÉLETESEBB!

Butor-árleszállításra

határoztuk el magunkat, hogy üzemünk munkássait foglalkoztathassuk, ha tehát Bösendorfer, Stingl, Wirt, Productivgenossenschaft és Hoffmann zongorát és pianinót,

akar vásárolni, ne sajnálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg

Székely és Rétí

butorgyár rt.

hatalmas raktárait. Hitelképes egyéneknek kedvező fizetési feltételek.

Mindenütt kaphatók:

és
URSUS-Extra világos
HE-HULIS dupla-malata
! kolozsvári sörkülönlegességek!
URSUS-CZELL sörfőzde,
Kolozsvar (onostor)

Legjobb a Béli - kézfimító

Puhit, fehérít, finomít. — Kapható mindenütt.

Főraktár:

EMKE - drogueria

Cluj (Kolozsvar)

Ha a Vanzetti komm

(Páris, c Párisba való Vanzetti bíz hogy enged nülását. A főleg attól v ujjab zavarg nagyszámu a maga után,

Az azon

(Lond kongresszu uralomra j Macdonald talanságot

Mex lever

(Newyor eddig is vé irányuló fo végeztette k Az ujjab tten arról s nak sikerül helyreállitan mányt, ahol leverni. A jano felkelő tek. A tá

Az á

(Buc ma összeül zetben levó miniszter z azután, hog ségvetése

Major

(Como, A világhírű náriuma alk Como, az o ünnepeket program ke kongresszus dós vett ré nemzetközi len volt tu kongresszus egyetemi ta híri elnöke minden val jelent a rá

Majoran retében hiv az évek óta amelyeket a felhasználás Mindeztideig annak a tit son emberi izgatja nem kat a gyak irányban ál tanár szenze nyos alapon

Ha a párisi hatóságok nem engedélyezik a Sacco-Vanzetti bizottság által rendezendő felvonulást, úgy a kommunisták Párison kívül fognak nagyarányu tüntetést rendezni

(Páris, okt. 7.) Saccó és Vanzetti hamvainak Párisba való érkezése alkalmából a párisi Saccó-Vanzetti bizottság arra kérte a párisi hatóságokat, hogy engedélyezze a kommunisták tüntető felvonulását. A hatóságok arra való hivatkozással és főleg attól való félelmükben, hogy ez a felvonulás újabb zavargásokra vezetne, a Párisban tartózkodó nagyszámu amerikaiak tömeges inzultálását vonná maga után, megtagadta a felvonulás engedélyezését

A Sacco-Vanzetti bizottság ma újra kérést intézett a párisi hatóságokhoz a felvonulás engedélyezése érdekében. A bizottság tagjai hangsúlyozták, hogy amennyiben a kormány nem fogja engedélyezni a kommunisták Párisban való tüntető felvonulását, úgy a Saccó-Vanzetti bizottság Párison kívül rendezi meg a tüntető nagygyűlést, valószínűleg Montreuil városban, ahol vasárnap avatják fel a Saccó-Vanzetti-utcát.

Az angol munkáspárt amint uralomra jut, azonnal nacionalizálja az összes bányákat

(London, szeptember 8.) Az angol munkáspárt tegnap tartotta meg Blockhoolban ezidei kongresszusát, amelyen Macdonald, a munkáspárt vezére kijelentette, hogy a munkáspártnak uralomra jutása esetén első dolga lesz az összes magántulajdonban lévő bányák nacionalizálása. Macdonald kijelentése konzervatív politikai körökben és a bányatulajdonosok között nagy nyugtalanságot keltett.

Mexikó csaknem minden tartományában leverték a forradalmat s helyreállították a rend

A győztes kormány folytatja a véres retorziókat

(Newyork október 8.) A mexikói kormány már eddig is véres kézzel torolta meg a kormány ellen irányuló forradalmi mozgalmakat és egész sorát végeztette ki az ellenforradalmi tábornokoknak.

Az újabb beérkező jelentések már egyöntetűen arról számolnak be, hogy a mexikói kormánynak sikerült csaknem az ország egész területén helyreállítani a nyugalmat, kivéve Veracruz tartományt, ahol a felkelőket még nem sikerült teljesen leverni. A kormány csapatok tegnap elfogták Quijano felkelő tábornokot, akit statárialiter kivégeztek. A tábornok meglepő nyugalommal állott a

puskacsó elé s az utolsó pillanatban mosolygva intett az újságírók felé, majd ezt kiáltotta: „A viszontlátásra!”

Nogales Morelos ban az összes forradalomban résztvevőket kivégezték. Kivégezték Gonzales tábornokot is, valamint Tiller parancsnokot és a törvényhozó testület 13 tagját. Ezzel egyidejűleg a mexikói szövetségi kormány kiadta az utasítást, hogy valamennyi pénzügyi hatóság minden pénzt haladéktalanul a fővárosba juttasson, mert ezekből az összegekből fogja a kormány a forradalmat véglegesen leverni.

Az állam nem siet többé a bajbajutott városok és községek segítségére

Hetvenötmilliót szavaztak meg a támogatásra szoruló községeknek

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) Bratianu Vintila elnökletével ma összeült a megyék és községek költségvetési bizottsága és megvitatta a rossz anyagi helyzetben levő törvényhatóságok és községek segítségének kérdését. Elhatározták, hogy a pénzügyminiszter 75 milliót segélyt fog nyújtani a leginkább arra szoruló 46 községnek. Kimondották azután, hogy a jövőben nem lehet appellálni az állam támogatására, mert minden közsület költségvetése saját bevételeivel arányban kell, hogy legyen.

Egy olasz tudós feltalálta a beszélő fénysugarat

Majorana olasz tudós a comói nemzetközi fizikus-kongresszuson mutatta be a rádióval egyenértékűnek látszó készülékét

(Como, október 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A világhírű fizikusnak, Alessandro Voltának centenáriuma alkalmából szülővárosa, a festői szépségű Como, az olasz kormány támogatásával hatalmas ünnepeket rendez. A több mint két hétre terjedő program keretében szerepelt a fizikusok nemzetközi kongresszusa is, amelyen több mint 70 kiváló tudós vett részt, 14 állam képviselőjében. A fizikusok nemzetközi kongresszusának harmadik ülésén a jelen volt tudósok között óriási feltűnést keltett a kongresszus elnökeinek, Quirino Majorana bolognai egyetemi tanárnak, az olasz Fizikai Társaság nagy hírű elnökének egyik tudományos bejelentése, amely minden valószínűség szerint korszakalkotó újítást jelent a rádiótelefon alkalmazása terén.

Majorana tanár a nevezetes ülésen előadás keretében hivatalosan közölte tudóstársával azoknak az évek óta folytatott kísérleteinek az eredményét, amelyeket a rádiótelefonnak az ultraviolett sugarak felhasználásával való alkalmazására folytatott. Mindezek a tudományos világ nem ismerte annak a titkát, hogy sugarak segítségével továbbított emberi beszédet s ez a probléma már régóta izgatja nemcsak a teoretikus tudósokat, hanem azokat a gyakorlati szakembereket is, akik ebben az irányban állandó kísérletezést folytattak. Majorana tanár szenzációs előadásában mindenképp tudományos alapon világitotta meg kísérleteinek alapvető

tételeit, ezzel azonban nem érte be, hanem gyakorlatilag is bemutatta nagyszerű találmányát a kongresszus hatalmas közönségének.

A kísérleteket a Como-tó egyik partjáról a másikkra folytatták, körülbelül egy kilométernyi távolságon, amely éppen elég volt ahhoz, hogy tökéletesen bebizonyítsa a kiváló olasz tudós találmányának abszolút hasznavehetőségét és pontosságát. A kísérletek nagyszerűen sikerültek s azoknak végeztével a világhírű külföldi tudósok a legnagyobb csodálattal hangján adták kifejezést elragadtatásuknak és elhalmozták gratulációkkal olasz kollegájukat. A nagy esemény lezajlása után Majorana professzor a laikusok számára is érthető módon így vázolta szenzációs találmányának részleteit:

— A leadóállomás készülékének — mondotta a kiváló tudós — legfontosabb része egy kvarclámpa és a higanygőzt termelő szerkezet, amelyek az ultraviolett sugarak előállítására szolgálnak. Ezek a sugarak bizonyos különleges kompozícióju lemezek lapokon szűrődnek keresztül s ezen csak meghatározott sugarak hatolhatnak át. A fény erősségét mikrofonikus áram szabályozza, amely tetszés szerint erősíthető, vagy gyöngíthető. A mikrofon a hang által előidézett modulációkhoz megfelelő intenzitású láthatatlan sugarak korrespondálnak. A vetítőlencséknek egy külön szisztemája teszi lehetővé az ultraviolett sugarak koncentrációját a felvevőkészülék

Széppe
varázsol

ELIDA

SZAPPAN, KRÉM, SHAMPOO, PUDER

irányába.

— A felvevőkészülék — folytatta Majorana tanár — a lehető legegyszerűbb: a leadóállomásról érkező sugarak egy rendkívül érzékeny fotoelektrikus kamarába koncentrálnak. Az áram modulációi, amelyeket a felvett fénysugarak változatai okoznak, a kellő módon kibővülnek a rádiótelefon terén már ismert egyszerű módszerrel és a leadott hang, vagy kagyló utján, vagy pedig hangtölcsérral kitűnően hallható. Annyi bizonyos, hogy a hangleadás tisztasága ezzel a módszerrel olyan tökéletes, amilyent mindezekig senkinek sem sikerült elérnie. Azt hiszem, hogy találmányomnak tudományos jelentőségén kívül igen nagy gyakorlati értéke is van. Az ultraviolett-sugarakkal való telefonérintkezés egyik legnagyobb előnye, hogy ezáltal biztosítani tudjuk az abszolút titkosságot, mert a sugarakat a készülékkel úgy lehet irányítani, hogy azok csakis egy meghatározott ponton legyenek felvehetőek. Másik előnye a találmánynak, hogy mentesíti a beszélőket mindenféle légköri vagy egyéb zavaró körülményektől és így a hang eredeti állapotban jut a felvevő készülékbe.

— Hosszu időn át folytatott kísérleteim során nemcsak rövidtávolságú beszélgetéseket sikerült teremtenem, hanem husz kilométeren felüli távolságra levő pontokat is össze tudtam kötni készülékemmel s a hang precizitása itt is ugyanaz volt, mint a rövidebb távolságokon. Ez az eredmény óriási jelentőségű, mert az eddigi kísérletezők, akik ebben az irányban némi eredményt tudtak elérni, a legjobb esetben is csak néhány száz méternyi távolságban használhatták rádiótelefonikus készüléküket.

Arra a kérdésre, hogy ennek a találmánynak a jövőbeni fejlődése várható-e, a kiváló tudós így válaszolt:

— Véleményem szerint ez nagyon lehetséges. Ha visszagondulunk a drótnélküli táviratozás és telefonozás első, bizonytalan kísérleteire és szembeállítjuk velük a találmányoknak mai kezdetleges állapotában is nagy gyakorlati jelentőségét, akkor joggal bizhatunk abban, hogy ennek a felfedezésnek a tökéletesítése olyan sikerrel fog járni, amely a legvérmesebb reményeket is túl fogja szárnyalni. A kísérleteket mindenesetre tovább folytatom és azután majd meglátjuk.

* Nerva szanatórium Cluj modern, 70 betegágygal berendezve a legszakzszerűbb gyógykezelésre felvesz ideg- és más betegségekben szenvedőket. Diagnostikai (betegségmegállapító) állomás. Ugyanott vizsgyöntézet.

AM
CSÓ
ESEBB!
ásra
münk munká-
ó butort
Productiv-
gorát
az utat
se meg
Rétí
t.
yéneknek ked-
pk.
phatok:
hilles dupla malata
gegek!
sörfözde,
postor)
CSAK
M
és főzés ellen
VACARSCU S
omító
Kapható mindenütt.
ogueria
szvár)

HIREK

Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági sajtóság napilapja.
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő
Főszerkesztő: Marton Ernő.
Az Uj Kelet cikkeinek utannyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Szombat
Szidra: Háazini
5688. Tisri 12.
1927. okt. 8.

— Crenian kolozsvári rendőrprefektust a temesvári rendőrprefektúra élére delegálták. Tegnap délelőtt a belügyminiszteriumtól távirati rendelet érkezett a kolozsvári rendőrprefektúrára, mely Crenian Aurel prefektust a temesvári rendőrprefektúra élére delegálja és helyébe egy szeptember 17-én megtartott minisztertanács határozata alapján Statescu Alexandru csendőrezredest nevezi ki. Crenian prefektus áthelyezése osztatlan sajnálatot váltott ki Kolozsvár polgárságának minden rétegében, mivel kétévi működése folyamán a leglelkismeretesebb elfogulatianságot, szakértelmet és pártatlanságot tanúsította, emellett Crenian prefektus anélkül, hogy működésébe politikát kevert volna, a kormánykörök osztatlan elismerését élvezte. A miniszteri intézkedés tulajdonképpen kedvezni akar Crenian prefektusnak azzal, hogy a temesvári prefektúra élére delegálja, mégis valószínű, hogy ez csak ideiglenes hatállyal bír. Kolozsvár polgársága reméli, hogy Crenian prefektusnak temesvári delegációja csak ideiglenes jellegű lesz és rövidesen ismét visszatérül Kolozsvárra.

— Leleplezték a zsidó hősök emlékművet Belgrádban. Belgrádból jelentik: Megható ünnepély keretében leleplezték le vasárnap a zsidó hősök emlékművét a belgrádi katonai temetőben. A leleplezési akaszt Ófelsége a király nevében Pojacnik őrnagy, a király szárnysegéde végezte. A kormány részéről Obradovic kultuszminiszter és Miloszavljevics tábornok közlekedésügyi miniszter vettek részt az ünnepélyen. A politikai élet előkelőségei közül is sokan jelentek meg az ünnepségen. Davidovic Ljuba és dr. Gyorgyevics Vladan volt miniszterelnökök is jelen voltak. Belgrád város vezetősége a polgármesterrel az élén a rossz időjárás ellenére teljes számban résztvett az ünnepségen, amelyet a belgrádi szefárd és askenaz hitközségek együttesen rendeztek. Az ünnepi beszédet dr. Alkalay Izsák országos főrabbi tartotta. Beszédet mondak még dr. Alkalay Salamon, a szefárd hitközség és dr. Pops Frigyes az askenaz hitközség részéről. A megjelent előkelőségeknek a rendező bizottság szépkötésű albumot osztott szét, melyben több mint háromszáz zsidó hősnék képe és életrajza van megőrizve.

Szörmeáru

és szűcsmunkák legelőnyösebben csak a **Nagy József** szörmeáru szalonjában szerezhető be. Főter az udvarban

Butorbevásárlók figyelmébe!

Butorszükségeiteinek beszerzése előtt okvetlen tekintse meg **FISCHER ALBERT** butoráruházát:
Cluj, Cal. Reg. Ferdinand 61. alatt

— A külföldi állampolgárok tartózkodási illetéke. A központi bélyegilleték-ügyi bizottság újabb a következő elvi jelentőségű döntéseket hozta a bélyegilleték alkalmazásával kapcsolatosan: A 13. szakasz 4-ik bekezdésének (K) pontja szerint a terjesztési illeték alól mentesített sajtótermékek alatt csakis a lapok, folyóiratok, bulénepek és más időszaki közlemények terjesztésével kapcsolatos hirdetményeket lehet érteni. A safförigazolványokat 100 lejes bélyeggel kell ellátni. — Külföldiek tartózkodási engedélyénél a feleség és kiskorú gyermekek után nem kell illetéket fizetni, még ha külön utlevéllel jöttek is. Hasonlóképpen nem fizetnek tartózkodási illetéket a csoportban érkező tudományos, iskolai és sportkirándulók, valamint a hozzátartozóik által eltartott szegénysorsú külföldiek sem. Azok a külföldi állampolgárok, akik valamikor román állampolgárok voltak és most visszatérnek az országba, tartózkodási illetéket kötelesek fizetni. Külföldi színészek 1000 lej illetéket fizetnek és ugyanennyit fizetnek a saját számlára dolgozó házalók is.

— Megkezdtek a nemzetközi Dunabizottság és Románia konfliktusának döntőbírósi tárgyalását. Hágából jelentik: A nemzetközi bíróság tegnap kezdte tárgyalni Románia és az európai Dunabizottság vitáját Braila és Galac jurisdikciója ügyében. A tegnapi tárgyaláson Sir Douglas Hegg főügyész a Dunabizottság álláspontját támogatta, miután a háboru előtt Románia elfogadta annak illetékességét ebben a zónában és az 1921-ben készült Duna szabályzat megerősíti ezt a jogot. Millerand, Románia képviselője ma válaszol sir Hognak.

— Házasság. Déri Lilly és Dr. Biró Dániel folyó hó 9-én este 7 órakor a Feerncz József-uti (Cal. Regele Ferdinand) neolog templomban tartják esküvőjüket, melyre szívesen látják rokonaikat és ismerőseiket. (Minden külön értesítés helyett.)

— „Program“, színház, film és társadalmi revü címen egy új és minden tekintetben hézagpótló lap jelenik meg ma este Kolozsváron. A Program hetenként kétszer és pedig szerdán és szombaton jelenik meg. Tartalmazni fogja a magyar és román színházak, a mozik és mulatók műsorát teljes szereposztással és az előadásra kerülő darabok tartalmának ismertetésével. A Program ezenkívül román és magyar nyelven színes és szórakoztató írásokkal, illusztrációkkal és társadalmi eseményekkel tarkítva jelenik meg 20 oldalon és mindössze 5 lejes áron kerül eladásra a színházakban és mozikban. A lapot Pogány Marcell jőnevű újságíró-kollegánk szerkeszti.

— Felrobbantották Strassburg kormányzójának villáját. Párisból jelentik: Titokzatos robbanás történt Boichus tábornoknak, Strassburg kormányzójának Vichyben lévő villájában. Vasárnap délelőtt levegőbe repült az épület. A romok alól holtan szedték ki a tábornok sofförjét, akinek a fejét a robbanás elszakította. A vizsgálat megállapította, hogy tizenöt és fél centiméteres kaliberű gránát robbant fel. A villa pincéjében két ugyanilyen gránátot találtak, amelyek csodálatosképpen nem explodáltak. A pusztulás idején a sofförön kívül senki más nem tartózkodott a kormányzó villájában s most kutatja a rendőrség, hogy vajjon nem a sofför volt-e a tettes.

* V. Pollermann Aranka hegedűművész, aki Német-, Olasz-, Cseh- és Magyarországon a legnagyobb sikerrel hangversenyzett, folyó hó 8-án este 9 órakor a román. kat. gimnáziumban hegedűszólo estélyt ad. Jegyek Bernáth papírkereskedésben.

— A „Korunk“ októberi száma. A „Korunk“ októberi száma bizonyos változást mutat a folyóirat szerkesztésének alapelveiben. Ugy látszik, a szerkesztő megszívlelte a nem egy oldalról elhangzott kritikát, amely egy kissé elvontnak és ezért nehéznek mondotta a különben egyhangu el-

ismeréssel fogadott szemlélet. A „Korunk“ új száma ugyanis tartalmában kevésbé elvont és sokkal könnyedebb és változatosabb, mint eddig. Nagyobb teret enged a szépirodalomnak is. Leonard Frank epochális jelentőségű regényének második részlete mellett két újszerű érdekes elbeszélést találunk. Az egyik fordítás egy fiatal spanyol író, Guillermo Argote-t mutatja be rövid, de igen jellemző elbeszélésben. A másikat a fiatal budapesti magyar írógeneráció egyik legtehetségesebb tagja, Nádas József írta. Különös újszerű írás, de minden szokatlansága mellett kiérzik belőle a mély meglátás, melyből fakadt. Földessy Gyula az Uj-ról és a Régi-ről ír s világos logikával mutatja ki, hogy az Uj képviseli mindig azt, ami még jó és használható a régiben. Forgó Pál budapesti építész-mérnök az Uj építészeti problémáit és eddigi eredményeit ismerteti, igen érdekes eszméket hozva a jövő lakásépítéséről. Turnowsky Sándor Kurt Hiller sokat emlegetett szociális mozgalmát, a logokráciát ismerteti érdekesen. L. Bertalanffy rövid világos cikkében a fejlődéstan mai állásáról világosítja fel az érdeklődő olvasót. A „Kulturkrónika“-rovat legérdekesebb cikkét Gömöri Jenő írta Korunk szerelmi vására címen Leó Perry könyvéről, amelyben apróhirdetésekre érkezett hiteles válaszok alapján leplezi le korunk nemi életének gondosan takargatott ocsmányságait. A Szemle-rovatban Gaál Gábor emlékezik meg Angelus Silesiusról. Elekcs Miklós a nemi felvilágosítás újabb analitikus irodalmát ismerteti.

* Biztosítsuk életünket és vagyonunkat a Franco-Romana Ált. Biztosító Rt.-nél. Képviselőt az ország minden helyiségében.

— A Magántisztviselők Szövetsége által rendezendő tudományos előadások programja. A Kolozsvári Magántisztviselők Szövetsége tudományos előadássorozatot rendez, melynek programja a következő: október 7-én: Antal Márk: Miért kell tanulnunk? Október 14-én: Dr. Lobstein Sándor: A modern munkaszervezés; október 21-én: Dienes László: Világnézetek fordulóján; október 28-án: Ferenc Simon: Az ipar racionalizálása és a munkanélküliség; november 4-én: Salamon László: Zola és a naturalizmus; november 11-én: Halász József: Korunk lelke; november 18-án: Diamant Izsó: A modern gyár- és ipar fejlődése; november 25: Ferenc Simon: Válságok és konjunktura; december 2: Marton Ernő dr.: Nacionalizmus; december 9-én: Ligeti Ernő: Az imperializmus lélektana; december 16-án: Salamon László: A művész osztályhelyzete; december 23-án: Mózes Jenő: Az értéktöbbletről; december 30-án: Antal Márk: Történelmi materializmus.

* Bárhol hirdetett könyvet megvehet az Uj Kelet könyvosztályában.

Meférkezett a friss banáti tollu és pihe

a „RECORD“ paplan áruházba, Strada Vlahuța (Bólyai-u.) — Ugyanott paplan, matrac és fehérnemű kapható.

Eltűnt egy fiatal 17 éves leány

arcáról a csunya éktelen szeplő, májfolt ránc és bibircs, miután a Dr. Biró féle Havasi gyópár Krém, szappant és mosdó vizet használta. Kapható minden gyógyszerárban, drogériában.

Prima tűzifát

legjutányosabban házhoz szállít FISCHER fatelep, Cluj, Piata Gării No 2.
Telefon 1300

Hirdessen az Uj Keletben

Csak a Diamantstein

női konfekció üzletében, Cluj, Calea Reg. Ferd. 25. (Főpostával szemben) lehet beszerezni a legújabb őszi és téli

női modell kabátokat

Legújabb legolesőbb és legjobb a **Hygienia** kelmefestő és vegytisztító üzeme Str. Cotița 1.

Örös Kipállott gyermektetnek Höfer gyermekhintőpor és krém kell

K
A p

(Cluj-Kolozsotjától.) A zottság, bár jellegének em munkálatok emelte a pap hanem az is, az ilyen mes szorkánykony emeléséből az vonni, hogy leg nem is, tudják a bel ipari kiállítás

Románia lamok so

amennyiben körül van. I minimális m feljebb a leg kényszerűen A belföldi lentőségét se nem vonják többek között inkább neve ipar támogat tetben rámu gazdasági v mélte meg,

a papirg 30-50 m

ami a látens belül 50-70 bilis hasznot el csakis azz papirkereke hangosabb é A kartel kájának jelle

Az általa cept-papir a földön 29-100 százalé 12-15 lej járult 8 lej vagyis a kül nem került mentes papí külföldi áru földi papirg gyengébb m között term tás inkább metlen kon az új beho

Egyesült Jolizogb

Devizák

Zürich ..
Newyork ..
London ..
Páris ..
Milano ..
Prága ..
Budapest ..
Belgrád ..
Bukarest ..
Varsó ..
Bécs ..
Berlin ..

Száz lej

Közgazdaság

A papirgyárak árpolitikája tömörülésre készíti a papirkereskedőket

Újra felemelték a papírfélék importvámját

(Cluj-Kolozsvár, október 7. Az Uj Kelet tudósítójától.) A vámtarifa revízióján dolgozó bizottság, bár programszerűen a tarifa védővamos jellegének enyhítését jelentette be, az eddigi munkálatok során többek között lényegesen fel-emeléstől azt a papírfélék vámját. Nemcsak a laikus, hanem az is, aki valamennyire bele tud látni az ilyen messze kiható gazdasági törvény borsorkánykonyhájába, a papírvámok ismételt fel-emeléséből azt a következtetést kénytelen le-vonni, hogy a hazai papirgyárak, ha minőségi-leg nem is, de legalább mennyiségileg fedezni tudják a belföldi szükségletet. A drezdai papir-ipari kiállítás adatai szerint

Románia az összes papirfogyasztó ál-lamok sorában majdnem utolsó he-lyen áll,

amennyiben évi papírszükséglete 12 ezer vagon körül van. De a belföldi gyárak még ezt a minimális mennyiséget sem állítják elő és leg-feljebb a legolcsóbb tömegcikkben fedezik a kényszerűen redukált szükségletet.

A belföldi iparpártolás nemzetgazdasági je-lentőségét sem a fogyasztók, sem a kereskedők nem vonják kétségbe. De az, ami ezen a címen többek között a papírárúknál történik, sokkal inkább nevezhető bárminek is, mint a hazai ipar támogatásának. Elegendő ebben a tekin-tetben rámutatni arra, hogy a mai általános gazdasági válságban, amely az ipart sem ki-mélte meg,

a papirgyárak legutóbbi mérlegükben 30-50 millióstízta hasznót mutatnak ki,

ami a látens tartalékokkal együtt körül-belül 50-70 milliónak felel meg. Ilyen horri-bilis hasznót a papirgyárak nem érthettek volna el csakis azzal az árpolitikával, amely ellen a papirkereskedők és fogyasztók körében egyre hangsúlyosabb és állandóbb a panasz.

A kartellben dolgozó papirgyárak árpoliti-kájának jellemzésére közöljük az alábbi adatokat:

Az általánosságban leginkább használt kon-cept-papir az áprilisi új vámtarifa előtt bel-földön 29-31 lejbe került, míg ugyanakkor a 100 százalékkal jobb minőségű külföldi árú 12-15 lej volt, amihez természetesen hozzá-járult 8 lej vám és 2 százalékos forgalmi adó, vagyis a külföldi papir minden költséggel együtt nem került többé 22-26 lejnél. A finom fa-mentes papir ugyanakkor, 12 lejes vám mellett, külföldi árúban 22-27 lejbe került, míg a bel-földi papirgyárak 44-46 lejre vettek sokkal gyengébb minőségű árúért. Ilyen körülmények között természetesen a nagyobb igényű fogyasz-tás inkább a külföldi árút favorizálta. A kelle-metlen konkurrencia kiküszöbölése érdekében az új behozatali vámtarifa összeállításakor a

papirgyárak a concept-papir vámját 8 lejről 12-40 lejre, a famentes papir vámját pedig 12 lejről 17-40 lejre emeltették. Ugyanezért azonban

a kartell eladási iródája bejelentette vevőinek, hogy az importvám feleme-lésével egyidejűleg lényegesen le fogja szállítani a belföldi papir árát.

Ebből az ígéretből azonban mindössze annyit váltott be a kartell, hogy angró-vevőknek a concept papirnál 7, újságpapirnál 22, famentes papirnál pedig 3 százalékos rabbatot adott. A többi papir-félék ára változatlan marad, sőt a kedvezményes papírárúknál a kartell felszámít-totta a kétszázalékos termelő-adót is, holott régebben az egyszázalékos forgalmi adót nem fizettette meg a vevőkkel. Különben is

a kartell igen szigorú feltételekkel dolgozik,

mert csak bankgarancia mellett, 30 napi hitelre ad árut és így a kartell néhány bizománysától eltekintve, a kereskedők, minthogy nem közvet-lenül vásárolnak, a három minőségű engedélyez-tett rabbatot sem vehetik igénybe. A finomabb minőségű árúknál, mint például

a karton- és külőrpapiroknál a gyárak fel is emelték az árakat,

hogy behozzák a másutt engedélyezett rabbatot.

A papirközpont árpolitikája miatt az a hely-zet alakult ki, hogy ma már igen sok minőség nem kapható a piacon, mert bár ilyen árut belföldön nem is állítanak elő, a hegemonia kedvéért a papirgyárak kartellje ezen cikkek vámját is felemelte. A romániai papirkeresked-ők, akik az immár hatodszori vámemelés és az eladási kondíciéknak a 6 hónapi hitellel dolgozó külföldön ismeretlen megszorítása foly-tán, teljesen ki vannak szolgáltatva a papir-gyárak szélsőséges árpolitikájának, már több ízben kísérletet tettek, hogy valamilyen formában a maguk érdekeit is érvényre juttathassák, leg-alább a legeszenzáciálisabb kérdésekben.

Bukarestben még tavaly megalakult a papirkereskedők egyesülete,

amely azonban nem fejt ki különösebb tevékeny-séget. Éppen ezért a főleg importra dolgozó papir-kereskedők körében újabb mozgalom indult meg egy olyan tömörülés érdekében, amely az illetékes fórumok előtt és a kereskedők összességét érdeklő kérdésekben megfelelő erővel és tekintéllyel tudja majd a papirgyárak egyre növekedő profitéségét ellensúlyozni.

Letétbe kell helyezni a háboru előtti osztrák és magyar aranykölcsön-kötvénye-ket. Elsőnek közölte az Uj Kelet, hogy október 24-én ül össze Párisban az utódállamok konferen-

Megérkeztek a legújabb divatú őszi és téli angol szövetyűdonságok és a

legjutányosabb árakért
előnyös feltételek mellett, divatlap szerinti ruhák készülnek

HERKOVITS JENŐ
uriszabónál, Cluj, Str. Julia M. és Vlahuta sa-rok — (v. Szentegyház-u. és Bolyai-u. sarok)

ciája, amely a külföldi kézben levő, vagy külföldi kézből vásárolt háboruelőtti osztrák és magyar aranyárúadékok kölcsönök kötvényeinek kamatszolgálatását és amortizálását fogja szabályozni. Ezzel kapcsolatban a kolozsvári csehszlovák konzulátus a következőket közli: „Értesítjük azon csehszlovák állampolgárokat, akik olyan osztrák és magyar fe-dezetlen háboruelőtti adésságok tulajdonosai voltak, amelyeket az utódállamok területén kívül helyeztek letétbe, hogy Párisban a Boulevard de Courcelles 22. sz. alatt „Caisse Commune des Porteurs des dettes publiques autrichiennes et hongroises émises avant la guerre“ (osztrák és magyar háboruelőtti közadésságok tulajdonosainak közpénztára) címmel intézet alakult. Az intézet — az utódállamok hozzá-járulásával — gondoskodni fog a következő érték-papírok kamatainak kifizetéséről és amortizálásáról. 1. Osztrák aranykölcsön (Goldrente). 2. Osztrák négy és félszázalékos pénztári jegy az 1914. évből. 3. Magyar aranykölcsön (Goldrente). 4. Magyar kölcsön (Rente) 1913. évből. 5. Magyar kölcsön (Rente) az 1914. évből. Egyelőre csak az osztrák és magyar aranykölcsönök (Goldrente) kamatai ke-rülnek kifizetésre, miért is felhívjuk azon cseh-szlovák állampolgárokat, akiknek birókátan ilyen értékpapírok vannak, hogy szokat és pedig az osz-trák aranykölcsön értékpapírjait 1928 február 15-ig, a magyar aranykölcsön értékpapírjait pedig 1927 december 15-ig a Caisse Commune által megbízott intézetnek adják át. A közadésságok tulajdonosai-nak közpénztára által megbízott intézetek nevei a kolozsvári csehszlovák konzulátusnál tudhatók meg, amely bővebb felvilágosítással szívesen szolgál az érdeklődőknek. Dr. Kveton konzul.”

Az új teherárutarifánál figyelembe veszik a kereskedelmi kamarák adatait is. Buka-restből jelentik: Tegnap délelőtt ismét össze-ült a CFR kereskedelmi osztályának speciális bizottsága és Alexandru Cottescu elnökgazgató irányítása mellett elhatározta, hogy az új vas-uti tarifában a személydijszabásnál csak 530 kilométeres távolságig lesznek különböző me-netdíjak a vonatok kategóriája szerint, vagyis az 530 kilométernél nagyobb távolságokra szóló jegyek ára személyvonatra, valamint gyors- és expresszvonatra egyforma lesz. Az expressz-vonatokon csak első és másodosztály lesz. Ugyanezen az ülésen megállapították a havi bérletjegyek árát is. A teherárutarifában ügyében most állítják össze az árak osztályozását (no-menklatura), amelynél figyelembe veszik a kereskedelmi kamarák által összegyűjtött ada-tokat is. Jelenleg a bizottság ebben a tekin-tetben még csak a rezsídíjakat állapította meg, amelyek az aranyvalutához viszonyítva valamivel alacsonyabbak lesznek a békebeliellenfél.

Meghosszabbították az „Au Printemps“ moratóriumát. Annakidején nagy feltűnést keltett az 52 fiókkal és Erdélyben is dolgozó bukaresti „Au Printemps“ nagy divatárú cég fizetésképtelensége, amelynek a lapján a cég hat-hónapi moratóriumot kapott kötelezettségeinek rendezésére. A hathónapi moratórium tegnap járt le és a cég azzal a kéréssel fordult az il-fovi törvényszékhez, hogy új fizetési morató-riumot engedélyezzen. A törvényszék a cég üzletvezetésének és könyveinek átvizsgálása után újabb 6 hónappal meghosszabbította az „Au Printemps“ moratóriumát.

Tőzsde

A piac változatlanul tartozkodó, sőt a délutáni órákban egy árnyalattal szilárdabb lett.

Devizák	Kolozsvár	Zürich		Páris	Buka-rest	Buda-pest	Bécs	Prága	New-york
		nyitás	zárlat						
Zürich	3115-3120	—	—	491 ¹ / ₂	3125	11025	13666	65085	1928 ¹ / ₂
Newyork	16075-161	51860	51860	2547	161	57170	70860	3375	—
London	787-789	2524 ¹ / ₂	2524 ⁵ / ₈	12402	786	2783	3449 ¹ / ₂	16430	48681
Páris	638-643	2035 ¹ / ₂	2035 ¹ / ₂	—	633	2245	2781 ¹ / ₂	13242	392 ¹ / ₂
Milano	885-890	2832 ¹ / ₂	2837 ¹ / ₂	139 ¹ / ₂	880	3127 ¹ / ₂	3874	18465	546
Prága	478-479	1537	1537	—	479	1694	209981	—	296 ¹ / ₂
Budapest	2820-2835	9075	9075	—	2840	—	12390	59050	—
Belgrád	—	913	913	—	283	1007	124780	5945	175
Bukarest	—	324	324	1590	—	357	44170	2107 ¹ / ₂	62 ¹ / ₂
Varsó	—	58	58	—	—	6390	7916	37730	—
Bécs	2280-2285	7317 ¹ / ₂	7320	—	2280	8070	—	47637	—
Berlin	3860-3870	12357	12360	—	3855	13625	16887	804	—

Száz lej árfolyama: Zürich (utó) 324, Páris 1590, Budapest 357, Bécs 44170, Prága 2107¹/₂.

Kölcsönt
legolcsóbban, legelőnyösebben
nyujt Granaria, Oradea

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A régi Oroszország. Alfred Nemmann történelmi drámája, a „Régi Oroszország” az idei szezonban először adott alkalmat a Magyar Színház drámai együttetésének arra, hogy minden elismerést megérdemlő előadásban mutassa be erejét. A történelmi levegőjű dráma izzó atmoszférájában ezek az erők miatta megsokszorozódtak volna, mindenki teljes szívvel és tehetségének legjavával vitte abszolút sikerre a drámát. **Janovics Jenő dr. Pál** cárja megrendítő volt nemcsak külső effektusokban, hanem a lélektani vívódások maradéktalan ábrázolásában is. Janovics ezzel az alakításával egy nagy színész benyomását kellette: **Taray gróf Pál** ené ércből és szellemből gyúrt figura, tragikum és vezető férfiaság jellemző játéka. Kötő volt **Kemény László**, egy külső, mint beíró vonatkozásban. **Poór Lili** bárónője a hű ragyogás, a vívódó, mély és mégis könnyű szív világról beszélt. **Hoykó** hamleti cárevice megrázdált. Rövid szerepekben is jót adtak **Réthelyi Tóth Elek**, **Izso** és a többiek is mind. A rendezés ezáltal kifogástalan, egyes színekben kitűnő és stílusos volt.

Szilágyi Berta a „Nem nőülök”-ben. Szilágyi Berta, a Román Királyi Opera arrivált primaballerinája szombaton délután 4 órakor mutatkozik be a kolozsvári Magyar Színházban a „Nem nőülök” női fűszerepében. Szilágyi Berta azok közé az egészen kivételes tehetségek közé tartozik, akinek interpretáló művészete nemcsak a klasszikus táncok, hanem a prózai művészet terén is elsőrangú klasszist képvisel. A fiatal művész, aki egy csapással hódította meg táncáival az Opera publikumát, színházi körök szerint tulajdonképpen csak a „Nem nőülök”-ben fogja igazán érvényre juttatni kivétel-s művészegyeniségét. Szilágyi Berta bemutatkozását nagy várakozás előzi meg.

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

- Szombat d. u. 4-kr: Nem nőülök (Szilágyi Berta vendéjátékával. Poór Lili főlépésével. Nagyon olesó helyarákkal. Sorozat 49.)
- Szombat este fél 9-kor: Borcsa Amerikában. (Operette újdonság, először. Premierbérlet 7. szám. Sorozatszám 50.)
- Vasárnap fél 3-kr: Erdészány (Kolbay Ilkóval. Olesó helyákkal. Sorozat 51.)
- Vasárnap 6-kr: A régi Oroszország (5-ödször. Rendes helyákkal. Sorozat 52.)
- Vasárnap fél 9-kr: Borcsa Amerikában. (Operette, 2-ödször. Napibérlet 9. szám. C. Sorozat 53.)
- Hétfő: Borcsa Amerikában. (3-adször. Napibérlet 10. szám A. Sorozat 54.)

A színházi iroda közleményei

Borcsa Amerikában főpróbái folynak már a színpadon és a hangulat az hogy a Borcsa Amerikában ugyanolyan nagy siker lesz Kolozsvárott, mint Budapesten, ahol egész nyáron játszották a Budai Színházban és most a Városi Színházban Fedák Sárival a címszerepben. Nálunk Mende Klári játsza Borcsa szerepét. **Ihász Aladár**, **Kiss Manyi**, **Miklóssy Margit**, **Réthelyi Leó**ve játszik a Borcsa Amerikában vezetőszerepét. A táncokat **Ihász Aladár** tanította be, az új operettet **Izso Miklós** rendezte, a zenekart **Stefanidesz József** dirigálja. Szombaton este lesz a bemutató, vasárnap, hétfőn játszik egyelőre a Borcsa Amerikában-t

Nem Nőülök szombat délutáni előadásán Szilágyi Berta játsza Berta szerepét **Poór Lili**, **Hoykó**, játszik a többi vezetőszerepeket. Az előadást mérsékelt helyákkal tartják meg.

מדוע רבה ביה. מוחרי ספרים החפצים לקנות בזה ולתנתינ נאותים יפנו לבית מסחרי וימצאו תמיד כל מיני ספרים רומעל והשכלה ספרים וראים שם. פוסקים. משניות. הממכר היהודי של תשמישי סת' כתיים ודיל וכו'. מליות צמר ומשי למחירים היותר נמוכים.

Benjamin Schapira Librăria Cernăuți, Piața Dacia.

Gabella-jegyek RÉVÉSZ Ernő rotációs jegyzetében — Targu-Mures

APROHIRDETEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 50 lej. Allást-kereséseknek 30% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelégés levelet csak úgy továbbítunk ha portóhálva mellékeve van. Eljegyzési tárcák díja 300 lej, eljuttatóknak 150 lej.

Utazók! - ארמ. כשר. -
vendéglője.
Oradea, Zöldfa-utca (Str. Nicolai Iorga) 19.
Izletes konyha. Kerthelyiség.

T. Hölgyek!
Modern bubí transformációk, Postiche frizetek felelősség mellett a legolcsóbban és legelkiesmeretesebben nálam szerezhetők be Tartós villanyos ondolás, amelynek tartósságáért 6-7 hónapig felelek. Párisból kitüntetve hajfestései terén. Minden színben, fejsmerhetetlenül, Párisi hennével, csak MUSSA Gyulánál kapható, Str. Memorandului 10. Estélyi és színes parókák kölcsönzése.

Használt, de jókarban levő transport és raktári **boroshordók**
összesen 450 hektoliter űrtartalommal eladók. Érdeklődni lehet a Czell sögyárban, Cluj, Calea Manasturului 4.

ד"ר מלמד מרדכי געירל
זוכה איננו שיטתנו חר' נש נגמרה מלמד יר' ננע קראאמע בעפאר צונט אדרעססע. Gherla.

ב"ה
ד"ר נחאסע אונד פער' לאסלינגסע יודישע בוך' האנדלונג אונט
Librărie Weiss, Sighe-tul Marmatiei

Perzsaszönyegek re van szűsége? azokorijon a következő címre: **Schulhof Emil** „ORIENT” Szövőművészeti Iskola **ORADEA-M-RE**, Str. Episc. Ciorgariu No 14 mely már évek óta a legtekéletesbb gyapú és selyem perzsa, széd és francia szövött gobelinek elsőrangú angol gyapú és selyem fonalak, szőnyegtervek, szővőelések, legelő- és egyéb beszerzési forrása. Vidéki rendelések utánvéttel gyorsan és pontosan eszközöztetne.

Alkalmi prima hántott **tüzifa vétel.**
Míg a készlet tart, közvetlen a termelőtől ölenként 1500, vagonként 8300 leiert érdőrl közvetlen házhoz szállitva. Megrendelhető Lázár fatermelőnél, Uj-u. 10. Tel. 2-51

Román, angol, francia, német, magyar fordítások. Levelek (cégeknek hónapra), kérvények, periratok, tudományos, műszaki, közgazdasági, irodalmi cikkek stb. Másolások, sokszorosítások. **Dr. Mandel, Strada Batiu (v. Kötő-u.) 3.** Telefon 831.

Keresek szeszgyári ten-geri moslókort marha hizalásra. Árat, feltételeket a kiadóhivatalba kérek „Moslók” jelégére. 3301

Eladó olajgyári berende-zés kézi vaspréssel, dupla vaszuzóhengerrel, Salam-on olajgyár, Gherla. 3296

Megnyit Brassóban az ujonnan átalakított és be-rendezett **ארמ. כשר. Metropol étterem.** El-vállaljuk családi ünnepe-lyek, esküvők stb. rende-zését. Utazók találkozó helye. Támogatást kér: **Bernhacker Mór**, a Metro-pol-étterem vezetője. 3297

Bánffyhungyadi „Tigris” kávéház, szálloda és étte-rem épülete berendezés nélkül eladó. Érkezni **Dr. Schilling Dezső**, Cluj, Piața Unirii No 13. 3299

A belvárosban kiadó egy különbejáratu szép utcai butorozott szoba. Ugyan-ott két iskolásgyerek vagy 1 tisztviselőnek teljes ellá-tást kaphat. Cím a kiadó-ban.

אתרונים
feltűnő olesó kiárusítása megkezdődött, míg a készlet tart
Rosenzweig A.-nál
Piața Mihailu Viteazul No. 38.
1 szép garnitúra ..... 150 lei
1 „ „ „ palesztinai 100 lei

Délamerika Argentína, Brazília, Uruguay, Chile és Peru
Keletindia Columbia, Venezuela, Cuba, Mexico felé
a Hamburg—Amerika Linie modern oceángőzsei-vel. Minden héten indul Hamburgból. Felvilágo-sításokat és prospektust készsággel ad a
Hamburg-Amerika Linie
S. A. R.
Igazgatóság: **L. H. LAZAROVITZ**, Bucuresti, Calea Grivitei 183.

Legszébb lemezek Lepagenál

Téli tüzifa
szükségletünket sze-rezzük be idejében a
„Calcit”
rt.-nál Cluj, Strada Gen. Dragalina 9. Tel. 11-06.
Házhoz szállitva:
I-a búkkhasáb tüzifa ölenként ...L. 1400
I-a búkkhasáb apritva 1000 kg. ...L. 900
I-a hántott tölgy „ 1000 „ ..L. 1000
I-a búkk és tölgy „ 1000 „ ..L. 800
Tisztviselők és munkásoknak kollektiv alapon fizetési kedvezmény

Szerkesztőség, ki-adványok és nyom-ás
Kolozsvár, St. E. (Brassai-utca)
Telefon: 9-77

szám ára a színes képekért különben is
1927 október 11

Olvassuk Ezra vigyen vissza, az Ioniába, ahol az hetedik hónapban lelkek himnuszosa a perzsa Kóros-Cy hivja az elhurcol-ban tudósokká a levitákat, hívj-nyába, Jerusolaj-nak, istennek há-
A perzsák hi-gött az első allí-
király ágycabó-
Paros, a Sefatja,
és Zaka és Béc-
Jóre és Chusan
végelethatatlan
hozták áldozata-
koztak a munka-
ime az államiság-
kényes adakozá-
és a szívükön á-
kal hozták Jud-
„És mint eg-
kás — egy aka-
jmban és az Ir-
Szukkot ünnepe-
nak és az épít-

Két évréd é-
át azóta, zsidó-
multak, ám mi-
és fájdalmunk-
megújodásunk-
idők árjában
örökös alámerű-
Örökös meg-
Vajjon, ha
mulandó váltó-
bennünk örök-
rem tolu-e elé-
első diktátuma-
pet, akakozz, i-
zod meg. Az e-
nek intéséből-
ságos pedig, ak-
nem becseleni-
el nem vesz, r-
nyujtja és rub-
Örökös meg-
kozás. Akik a-
báját állották-
dözések kohó-
nemeseidtek o-
természetükké-
zsidó népben-
ha időnkint el-
kölcsonősségne-
lekvések napja-
világít.

Ezt bámultá-
zsidó népben,
korvalóságá,
Izráélt és ez-
első fölvonuló-
koti ünnepek-
idők legnagyc-
letaposott, rak-
És jöttek é-
idők nemesei-
most a negye-
hivja haza a z-
népünk legne-
építették a-
kutatás láz-
nagyívü temp-